

Watch Dog („Őrkutya”)

11. FÜZET

NEVELŐSZÜLŐK SZAKMAI ALKALMASSÁGÁNAK KÖTELEZŐ FELÜLVIZSGÁLATA A FÉSZEK EGYESÜLETBEN

Szerzők:

**Vincze Dezsőné és Lochman Lászlóné
gyermekvédelmi szakértők**

Szakmai lektor:

dr. Polai Bernadett

Szerkesztette:

Dr. Bényei Andrásné

Nonprofit Humán Szolgáltatók Országos Szövetsége

2006. május

Kiadja: a Nonprofit Humán Szolgáltatók Országos szövetsége

Felelős kiadó: Dr. Kövér Ágnes

Megjelent: 500 példányban, a ZORO Stúdió Kft gondozásában

A KÖLTSÉGVETÉSI TÖRVÉNY MEGSZORÍTÁSAI ÉS MÁS JOGSZABÁLYVÁLTOZÁSOK VÁRHATÓ HATÁSAI A GYERMEKVÉDELEM TERÜLETÉN ÁLLAMI ÉS ÖNKORMÁNYZATI FELADATOKAT ÁTVÁLLALÓ CIVIL SZERVEZTEK MŰKÖDÉSÉRE

Készítette: Báló Ottilia

Szakmai lektor: Dr. Polai Bernadett

Az alábbi tanulmány megírására azon jogszabályváltozások készítek, melyek meghatározzák a gyermekvédelem területén feladatokat ellátó civil szervezetek működési feltételeit, anyagi kondícióit és a szakmai elvárások rendszerét. Első helyen kell említenem a 2006. évi költségvetési törvényt (a Magyar Köztársaság 2006. évi költségvetéséről szóló 2005. évi CLIII. törvény), mert a normatív támogatások összegének csökkenésével váratlan és eddig példa nélküli fejleményt hozott számunkra. A finanszírozás csak egy – bár kétségtelenül nagyon fontos - dimenziója a feladatellátásnak, a kép nem lenne teljes, ha nem ejtenénk szót a szakmai szempontok jogszabályi környezetéről, valamint mindazon tapasztalatainkról melyek a törvények és elméletek gyakorlati megvalósulásáról szólnak.

Mielőtt azonban továbblépnénk, fontosnak tartom megjegyezni azt a tényt, hogy a költségvetési törvény megszorításai nemcsak a gyermekvédelem területét érintik, hanem a szociális szféra egészét, nemcsak a civileket, hanem az önkormányzati fenntartású ellátásokat, szolgáltatókat is. A gyermekvédelem szerteágazó rendszeréből sem csupán azok a gondoskodási formák érdemelnének itt említést, melyeket elemzésem középpontjául választottam. Tekintettel arra azonban, hogy nyolcadik éve vagyok egy olyan civil szervezet munkatársa, amelyik a gyermekvédelem területén lát el különböző alap- és szakellátási feladatokat, elsősorban ennek a munkának a tapasztalataira építem a problémák felvetését és értékelését. Így amikor civil szervezetről beszélek, elsősorban a gyermekvédelem területén dolgozó civil szervezetekre gondolok, az állami és önkormányzati feladatok sokaságából pedig leginkább az átmeneti gondozás (gyermek átmeneti otthona és helyettes szülői ellátás), valamint a szakellátáson belül a nevelőszülős elhelyezés problémáival, feltételeivel, lehetőségeivel foglalkozom.

1. Előzmények

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.), valamint a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény megteremtette annak a jogszabályi háttérét, hogy a civil szervezetek is lehetőséget kapjanak a gyermekvédelem területén különböző állami és önkormányzati feladatok átvállalására, intézmények működtetésére. Sokan nagy örömmel fogadták az állami monopólium felszámolásával együtt járó alkalmat, mert úgy gondolták, civilként szakmailag és pénzügyileg is többet tudnak majd adni klienseiknek.

Mire alapozták optimizmusukat? Egyrészt arra a reális észrevételre, hogy az állami fenntartású óriásintézmények leépítésével csökkenthetők a költségek a „vízfejként” emlegetett vezetés, bürokrácia és egyéb feleslegesnek vélt kiszolgáló szintek felszámolásával. Ez egyúttal egy közvetlenebb, személyesebb, és személyre szólóbb szakmai munkára látszott elegendő alapot biztosítani. Számítottak arra a támogató társadalmi környezetre, adományozói forrásokra, lehetőségekre is, melyekre a jogszabályi háttér megteremtette az esélyt.

A kollégák túlzott naivitása, tapasztalatlansága, vagy a lehetőségek nem megfelelő feltérképezése volt az oka, de kétségtelen, hogy a kezdeti várakozások nagyobbak voltak, mint amire az elkövetkező évek gyakorlata alapot adhatott volna. A gyermekvédelmi törvény olyan új ellátási formákat vezetett be (pl. átmeneti gondozás: gyermekek átmeneti otthona, helyettes szülői ellátás), melyek kialakításához, működtetéséhez, a finanszírozhatóság fenntartásához előzetes ismereteink, hazai tapasztalataink nem voltak. Azt sem lehetett előre reálisan felmérni, hogy a „feladatgazdák”, az önkormányzatok mekkora hajlandóságot mutatnak majd ezeknek az ellátásoknak a kialakítására, vagy esetleg egy civil szervezet útján, feladat-ellátási szerződés alapján történő biztosítására. Talán az is érthető, hogy sokkal nagyobb adományozási potenciálra, bevonható külső forrásokra számítottunk, hiszen a törvényi lehetőség adott volt.

Egy biztos, évek óta úgy tudjuk; halljuk a kormányzat részéről; olvassuk szaklapokban a külföldi példákkal alátámasztott elemzésekből, fontos a civil szféra megerősödése és különböző feladatellátásokba való bekapcsolódása, hogy az állami és vállalkozói szféra mellett nélkülözhetetlen a „harmadik pillér” egyensúlyozó, kontrolláló, hiánypótló vagy éppen kiegészítő funkciója.

A leggyakoribb érvek, amelyek elhangozhatnak a civil szervezetek állami és önkormányzati feladat átvállalása mellett:

- olcsóbb működtetés,
- rugalmasság szervezeti és működési struktúrákban egyaránt,
- szükségletekre fókuszáló, problémaorientált megközelítés,
- gyors reagálás,
- speciális igényű, akár kis létszámú csoportok szükségleteire való reagálás készsége,
- többletforrások bevonhatósága,
- a feladat iránti magas szintű elkötelezettség.

A fentiek alapján talán joggal várhatnánk el, hogy a kezdeti évek bizonytalanságai és nehézségei után szép lassan sikerül egy olyan (elsősorban jogszabályi) környezetet teremteni a civil szervezetek tevékenységéhez, mely valóban megalapozza a hosszú távú, tervezhető, és fenntartható működés alapjait.

2. Hol tartunk? – Az elmúlt évek tapasztalatai

Az alábbiakban néhány gyakorlati példát szeretnék bemutatni, melyek véleményem szerint jól jellemzik azt a kontextust, amelyben a 2006. évi költségvetési törvény, és más jogszabály módosítások történtek a 2006-os év elején.

2.1. Problémák a normatíva körül

2.1.1. Amikor késik a normatíva

A gyermekvédelmi szakellátásra különösen igaz, hogy a civil szervezetek döntő többségének szinte kizárólagos anyagi forrása a normatíva. Fontos kérdés tehát, hogy milyen módon lehet hozzájutni, mikor érkezik meg a pénz a civil szervezetek bankszámláira. Talán még azok is emlékeznek a néhány hónappal ezelőtti eseményekre, akik nem voltak közvetlen érintettjei, hogy a sajtó tele volt csődbe jutott, vagy a csőd szélén álló szociális intézményekről, anyaotthonokról szóló tudósításokkal. 2005. második felévére ugyanis kifogyott a szociális feladatokra elkülönített keret, így a normatíva utalások rendszeres és igen komoly késedelemmel érkeztek. A költségvetési törvény előírja, hogy tárgyhoz 10. napjáig utalni kell a támogatásokat, vagyis maga az állam sértett törvényt, természetesen jogkövetkezmények nélkül. A folyósító szerv, az Államkincstár területi irodája 2003-tól a normatíva folyósítására kötött támogatási szerződésekben már nem a törvény szerinti utalási határidőt vállalja, hanem csupán azt, hogy folyósítja a pénzt, amint megkapta a fedezetet az illetékes minisztériumtól.

2.1.2. Kettős mérce a normatíva folyósítása kapcsán

Amennyiben az ellátást működtető civil szervezet több normatívát igényelt, mint amennyire a tényleges gondozás alapján utólag jogosultnak minősült, a különbözetet a jegybanki alapkamat kétszeresével megnövelten kell visszafizetnie. Ha az állam felől érkező utalások késnek, vagy az elszámolást követően kiderül, hogy alulfinanszírozott volt a szervezet, - vagyis kevesebb pénzt kapott, mint amennyi a feladatmutatói alapján megillette -, akkor természetesen minden kamat nélkül, és akár több hónapos késéssel juthat a pénzéhez.

Mit tehetünk civil szervezetként a fentiek figyelembe vételével? Tervezzünk úgy, hogy kérjünk kevesebbet, mint amennyi kell. Vagyis hitelezzünk az államnak, hosszú távra, kamatmentesen.

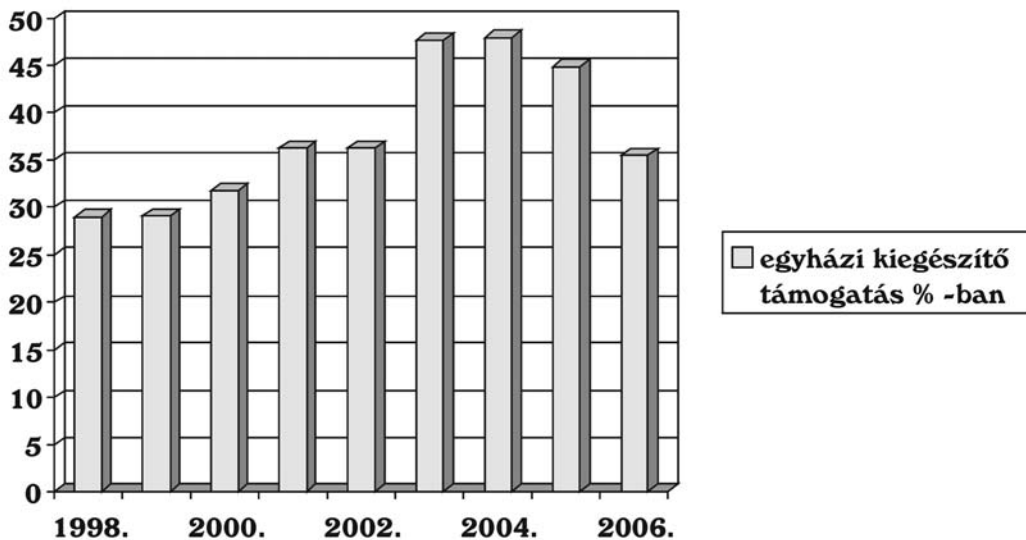
Vannak olyan ellátási formák, ahol egyáltalán nem egyszerű feladat pontosan megsaccolni, mekkora feladatmutatót produkálnak majd az év végére. Különösen igaz ez az átmeneti gondozás eseteire (helyettes szülői ellátás, gyermekek átmeneti otthona), amit laikusok számára úgy is mondhatnánk, hogy egyfajta krízisellátás a gyermekvédelemben. Tehát nehéz előrelátni, várhatóan hány gyerek marad gondoskodás, vagy szülői felügyelet nélkül, esetleg megoldhatatlan családi problémák kellős közepén, ahol gyorsan kell a külső segítség.

Hosszú ideje próbáljuk elérni, hogy lehetőséget kapjunk néhány férőhely készenléti formában történő fenntartásához, azaz legyen meg a hozzá tartozó biztos finanszírozás attól függetlenül, hogy mennyire volt kihasználtság. A jelenlegi helyzet némiképp visszás, hiszen az ellátás költségei lényegében azonosak, akár van gyermek az átmeneti otthonban, akár nincs. Pontosabban szólva a kiadások 90%-a állandó, és független a gondozottak számától. A bevételek azonban, - pontosabban a normatív támogatás - csupán a ténylegesen teljesített gondozás után jár. Így előáll az a paradoxon, hogy ha a szolgáltatók szakmailag hatékonyak, anyagilag csődbe mehetnek. Arról nem is beszélve, hogy egy 12 férőhelyes „krízisellátást” végző intézmény esetében folyamatosan 100% közeli kihasználtságra törekedni meglehetősen képtelen vállalkozás.

2.1.3. Pozitív vagy negatív diszkrimináció

Évek óta falakba ütközünk a következő, - meglátásunk szerint - diszkriminatív törvényi szabályozás elleni tiltakozásunkkal is. Azonos feladatellátás esetén a költségvetési törvény közel egyharmaddal több normatív támogatást biztosít a fenntartó számára, ha az egyházi szervezet. Ez pozitív diszkrimináció? Azt gondoljuk ez negatív diszkrimináció a nem egyházi fenntartású intézményekre nézve, hiszen azonos szintű elvárásokkal szemben eltérő összegű finanszírozás áll.

A kiegészítő egyházi normatíva mértéke

1. számú ábra

Természetesen soha nem azt hangsúlyozzuk, hogy ne legyen egyházi kiegészítő normatíva, hanem azt, hogy a nem egyházi civil fenntartók is kapják meg ugyanazt az összegű támogatást a munkájukhoz.

2.1.4. Változás a normatíva igénylésében

2005. november végén tudtuk meg, hogy a költségvetési tervezet szerint 2006. januártól az átmeneti gondozás keretében feladatellátási szerződésekkel rendelkező önkormányzatok közvetlenül igényelhetnék a normatívát. Az önkormányzatok többsége persze mit sem tudott erről, a civil szervezetek meg annyit, hogy esetleg nem igényelhetik meg az eddigi szokásos módon a pénzt, ha feladatellátási szerződésük van.

Az előterjesztés kétség kívül kidolgozatlan volt, váratlanul, és túl későn került napvilágra az elképzelés, nem beszélve arról, ha megvalósul, egyértelmű anyagi csődbe vitte volna a civil fenntartású intézményeket.

A történet 2006. februárjában folytatódik, a költségvetési törvény módosításával (Költségvetési törvény módosításáról szóló 2006. évi XXIII. törvény), melynek értelmében, ha mégis volt önkormányzat, aki megigényelte a normatívát, és nem ő a fenntartója az intézménynek, akkor most kamatfizetési kötelezettség nélkül (!) lemondhat róla, és a civil fenntartó pótigénylést adhat be.

2.2. Szükség van-e térítési díjra

A következő felvetés inkább szakmai dilemma, mint pénzügyi kérdés – vitatkozik is rajta a szakma évek óta -, mégis azzal függ össze, hogy a munkánkhoz normatív támogatást veszünk igénybe. A térítési díjak ügyéről van szó, vagyis a személyi térítési díjról, amit az átmeneti gondozásban ellátottak szülőjének, törvényes képviselőjének kell fizetnie.

Egyes szakemberek úgy gondolják, a családnak éreznie kell, hogy feladata, felelőssége van, tehát mindenképpen pénzt kell kérni az ellátás fejében, nehogy túl kényelmes, könnyű, sőt, anyagilag előnyös megoldás legyen a szülőknek, hogy nem maguknak kell gondoskodniuk a gyermekükről. Mások azt mondják, éppen elég teher van a családokon, ha azt akarjuk, hogy megpróbáljanak talpra állni, nem kellene további anyagi terhekkel súlytani őket. A normatívát azonban csak akkor használtuk fel jogszerűen, ha megállapítunk térítési díjat. Erről aztán határozatot hozunk, kiértéssítünk, fellebbezést bírálunk el, nyilvántartunk, negyedévente összesítünk, felszólítást küldünk, majd ha így sem történik meg a befizetés, megvan jogunk, hogy intézkedjünk az összeg „adók módjára történő behajtásáról”. Hogy ennek mi lenne a módja, és civil szervezetként milyen eséllyel tudnánk érvényt szerezni neki? Sajnos nem tudom. Azt viszont igen, hogy az éves bevételeknek legfeljebb 1-2 %-át teszik ki a személyi térítési díjakból befolyt összegek, és messze nincsenek arányban a ráfordítandó munkával, adminisztrációval, postaköltséggel.

2.3. Civil kontra állami feladatellátók

Amíg a gyermekvédelemben csak állami fenntartású intézmények tevékenykedtek, nem tűnhetett zavarónak, hogy ugyanaz a területi gyermekvédelmi szakszolgálat (továbbiakban: TEGYESZ, régebbi nevén GYIVI) működtet nevelőszülői hálózatot, amelyik egyúttal a gyermekek kihelyezését is koordinálja. A civil szervezetek belépésével azonban egy érdekes háromszög alakult ki.

A szakszolgálat munkatársa, miközben gondozási helyet keres egy gyermek számára, döntéshelyzetben van a tekintetben, hogy a TEGYESZ nevelőszülői hálózatában néz körül először, vagy egyenlő feltételeket biztosítva, egyidőben felajánlja a lehetőséget a civil fenntartású működtetőknek is.

A gyakorlat szerint a civil szervezetek csak a második sorból „rajtolhatnak” a szakellátásba kerülő gyermekek fogadásánál. A szakszolgálatok nem titkolt, olykor határozottan kimondott stratégiája (ami ugyan nem törvénybe ütköző, de diszkriminatív, és némiképp ellenkező a gyermek érdekével), hogy saját hálózatukat előnyben részesítik a kihelyezéseknél.

Így persze a civil szervezetekhez nagyobb arányban kerülnek majd halmozottan sérült, több szakmai segítséget igénylő, azaz nagyobb költségen gondozható gyermekek és fiatalok.

A hátrányos megkülönböztetés azonban nemcsak szakmai szinten jelentkezik, hanem a finanszírozás oldaláról is. Míg a területi önkormányzatok által fenntartott nevelőszülői hálózatok a működtető által elfogadott költségvetés alapján gazdálkodnak, kiadásuk lényegesen meghaladja a normatívából származó bevételeiket. A civil szervezetek önkormányzati támogatásra nem számíthatnak, csak a normatívából tudják fedezni kiadásaikat, holott ők is ugyanabból a megyéből származó gyermekeket gondozzák.

A civil és állami/önkormányzati feladatellátásnak azonban nem csak ellentmondásai vannak. Korábban a költségvetési törvény, 2006.01.01.-től már Gyvt. 145. § (3) bekezdése tartalmazza azt a rendelkezést, mely szerint a civil fenntartású intézmények kötelesek munkavállalóik számára legalább a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXI-II. törvény (továbbiakban: Közalkalmazotti törvény) 55-80. § -aiban megállapított, a munkaidőre, pihenőidőre, előmeneteli és illetményrendszerre vonatkozó feltételeket biztosítani. Mit jelent ez a gyakorlatban? Csökkenő források mellett jelentős többletkiadásokat, és természetesen azt a többlet munkát és szakértelem igényét, amivel a bérbesorolások nyilvántartása, követése, finanszírozása jár. Persze nem kötelező betartani, hiszen végeredményben nem tartozunk a Közalkalmazotti törvény hatálya alá. Lehet többlet is adni, a kikötés így szól, *legalább* annyit kell adni, mint amennyi bér, juttatás, szabadidő megilletné a munkavállalót közalkalmazottként. Persze akár örülhetnénk is ennek az előírásnak, hiszen jól emlékszem azokra az időkre, amikor még kisebb szervezetként új munkatársat szerettünk volna felvenni. A jelentkezők vagy megkérésettek fele azzal utasította vissza az ajánlatunkat, hogy nincs meg a közalkalmazottakéhoz hasonló biztonság, sem anyagiakban, sem a szervezet létfenntartása terén. Ez a probléma most részben megoldódni látszik a törvényi kötelezettség miatt. /Már majdnem olyanok lehetünk, mint egy nem civil./

De az éremnek két oldala van. A civil szervezetek számára eddig is gondot jelentett a bérek kifizetése, és keresték az alternatív megoldásokat (természetbeni juttatások, bér helyett tandíjak, ösztöndíjak fizetése, önkéntes munkaerő bevonása, többletmunka, stb.) hogy életben maradjanak. Mert amíg egy önkormányzati fenntartású intézménynél a bér adott, vitathatatlan költségkategória, addig egy civil szervezet esetében ugyanolyan kiadási tétel, amit ki kell gazdálkodni.

Ha állami pénzből állami feladatot látunk el, joggal mondhatja az állam, hogy az általa megszabott színvonalon tegyék ezt. Csakhogy azt a teljes

összegű finanszírozást is mellé kellene tennie, amiből ez a rendszer fenntartható. A többletigény bér- és járulékkategóriában éppen azokat az egyébként igen csekély forrásokat veszi el, amelyekkel motiválni, többletfeladatokat honorálni lehetett. Számtalan kérdés, kétely fogalmazódik meg bennem az előbbiekről:

- Vajon lesz-e a jövőben olyan fiatal, ambiciózus, kreatív szakember, aki a bértábla szerinti juttatásért épp egy bizonytalan jövőjű civil szervezetnél szeretne dolgozni?
- Vajon lesz-e olyan civil szervezet, aki meg tud még fizetni a jövőben nagyobb tapasztalattal és szaktudással rendelkező munkatársakat?
- Vajon nem kényszerülnek-e a civil szervezetek anyagi okból - önhibájukon kívül - diszkriminatív munkáltatói magatartásra?

A civil szférában dolgozók mennyivel több jövedelemhez jutnának, ha a túlmunka, vagy a hétféle munkavégzés mindig kifizetésre kerülne, mennyi szabadidejük lenne, ha tarthatnák magukat a hivatalos munkaidőhöz. Csak közben pályázatokat kell írni, adományokat szerezni, ha már megszerztük, pakolni, cipelni, kiosztani. Hosszú lenne a sor az önként vállalt plusz feladatokról, besegítő családtagokról, munkavégzéshez használt magán gépkocsikról. De már ez is elég ahhoz, hogy lássuk, nehéz mindezt „belegyömöszölni” a közalkalmazotti bértáblába.

2.4. A jogérvényesülés problémái

A gyakorlatban dolgozó szakemberek évek óta tudják és mondják, - de törvényhozói, kormányzati szinten ennek megakadályozására nem lát-szik akarat - a gyermekek jelentős százaléka nem kerülne be a szakellátásba, ha működne a prevenció, illetve az átmeneti gondozás valamely formája. Az önkormányzatok hiába kötelezettek az ellátás biztosítására, nyugodtan vállalhatják a mulasztásos törvénysértés bármely formáját, hiszen ennek nincs sem kontrollja, sem szankciója. A gyermekvédelmi törvény 94. §-ának a 2002. évi IX. törvénnyel történő módosítása következtében a jogszabály a települések lakosságától függően írja elő a kötelezően ellátandó gyermekvédelmi feladatokat.¹ A rendelkezés hatályba lépésének időpontja azonban évekig tolódot. /A Gyvt . 94. § (3) bekezdése 2005. VII. 1-től hatályos./

¹ Gyvt. 94. § (1) „A települési önkormányzat, fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat feladata a gyermekek védelme helyi ellátó rendszerének kiépítése és működtetése, a területén lakó gyermekek ellátásának megszervezése.

(2) A települési önkormányzat az e törvényben foglaltak szerint biztosítja a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást, a személyes gondoskodást nyújtó alapellátások keretében – a (3)–(4) bekezdésben meghatározottak figyelembevételével – a gyermekjóléti szolgáltatást a gyermekek napközbeni ellátását, a gyermekek átmeneti gondozását, szervezi és közvetíti a máshol igénybe vehető ellátásokhoz való hozzájutást.

Még egyetlen önkormányzatot sem vontak volna felelősségre, mert nem biztosított egy olyan ellátást, ami törvényi kötelezettsége lett volna, a hiányosan működő alapellátás miatt viszont egyre több gyermek kerül – sokszor kétes megalapozottsággal – szakellátásba.

Alapellátásban szolgáltató intézményként nem ritkán tapasztaljuk, - mivel az alapellátást a helyi önkormányzat, a szakellátást pedig a megyei önkormányzat finanszírozza - ha a helyi önkormányzatnak pénzébe kerül a gyermek ellátása, inkább beutalják szakellátásba, akár még egyetlen hónapra is. Az ugyanis az önkormányzat számára ingyenes.

Emlékszem, amikor hatályba lépett a Gyvt., jómagam még csak nem is gondolkodtam azon, hogy a gyermekvédelemben dolgozzam. Kérdeztem az akkor már sokéves tapasztalattal rendelkező ismerőseimet, későbbi kollégáimat, hogy miért olyan nagy dolog ez a törvény? Azt mondták, azért, mert nem engedi, hogy akár egyetlen gyermek is, csupán anyagi problémák miatt „állami gondozásba” kerüljön. Hát, úgy tűnik, egyelőre nem sikerült ezt elérni...

2.5. A szakmai színvonal kérdése

Minden szakma képviselői örülnek, ha a munkájuk presztizse növekszik. Mi sem vagyunk ezzel másként, mégis heves viták folytak amikor a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. NM rendelet módosításának előkészületei zajlottak. (A rendeletet módosította a 46/2003. (VIII. 8.) ESzCsM rendelet.)

Az önkormányzati fenntartású átmeneti otthonok a szakmai létszám növeléséért harcoltak, a civilek azt mondták, jó, ha a jelenlegi dolgozóink bérét ki tudjuk fizetni. Az előírt létszám végül nem változott (megjegyzendő egyébként, hogy azzal a létszámmal a szabadságok kiadása és akár egyetlen betegállományba kerülő dolgozó nélkül sem fedhető le a 24 órás, teljeskörű ellátás), viszont a képesítési szint az egyes munkakörök tekintetében emelkedett.² Kikerült a legalacsonyabb végzettséget igénylő gondozónői munkakör, és helyébe lépett a felsőfokú végzettségen alapuló gyermekvédelmi asszisztensi. Ezzel a rendelkezéssel a törvényalkotó az ellátás színvonalát szerette volna növelni.

Ugyanakkor számtalan főiskolai diplomával jelentkező pedagógus pályázik rendszeresen a meghirdetett gyermekfelügyelői állásainkra, akiket azért nem foglalkoztathatnánk, mert nem szakképzettek az adott álláshely vonatkozásában. Ebben az esetben a magasabb végzettséggel nem tölthető be alacsonyabb végzettséget igénylő munkakör.

Az átmeneti otthon működtetésekor a törvény kötelezővé teszi a nevelői

- (3) Az a települési önkormányzat, fővárosban a kerületi önkormányzat, amelynek területén
- a) tízezernél több állandó lakos él, bölcsődét,
  - b) húszezernél több állandó lakos él, az a) pontban meghatározottak mellett gyermekek átmeneti otthonát,
  - c) harmincezernél több állandó lakos él, az a) és b) pontokban meghatározottak mellett családok átmeneti otthonát,
  - d) negyvenezenél több állandó lakos él, az a)–c) pontokban meghatározottak mellett gyermekjóléti központot [40. § (3) bek.] köteles működtetni.”

2 A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelete

Képesítési előírások a gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás egyes formáiban dolgozók részére

Gyermekek átmeneti otthona nevelő

felsőfokú szociális alapvégzettség, pedagógus, pszichológus, vagy mentálhigiénés szakember, gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó oklevéllel rendelkező: teológus, hittanár, hittantanár, családgondozó, felsőfokú szociális alapvégzettség, pszichológus, pszichopedagógus, vagy mentálhigiénés szakember, gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó oklevéllel rendelkező: óvodapedagógus, tanító, tanár, nevelőtanár, pedagógus, előadó, gyógypedagógus, védőnő, teológus, hittanár, hittantanár [RTF bookmark start: pr1273][RTF bookmark end: pr1273] gyermekvédelmi asszisztens, gyermek- és ifjúsági felügyelő I. (OKJ), gyógypedagógiai asszisztens (OKJ), mentálhigiénés asszisztens (OKJ), pedagógiai asszisztens (OKJ), szociális asszisztens (OKJ) [RTF bookmark start: pr1274][RTF bookmark end: pr1274] gyermekfelügyelő, gyermek- és ifjúsági felügyelő II. (OKJ), dajkajka (OKJ) [RTF bookmark start: pr1275][RTF bookmark end: pr1275] pszichológiai tanácsadó, pszichológus, pszichiáter, pszichopedagógus, mentálhigiénés szakember [RTF bookmark start: pr1276][RTF bookmark end: pr1276] módszertani szaktanácsadó, felsőfokú szociális alapvégzettség, pedagógus, pszichológus, vagy mentálhigiénés szakember, gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó, jogi szakokleveles családvédelmi tanácsadó, szociális igazgatás-szervező oklevéllel rendelkező: jogász, igazgatás-szervező, szociológus, közgazdász, szociálpolitikai szakon, népművelő, művelődésszervező, védőnő, teológus, hittanár, hittantanár, vagy szociális menedzser oklevéllel rendelkező: védőnő, teológus, hittantanár, hittanár

munkakör betöltését is pedagógus státuszban. Mivel esetünkben nem oktatási intézményről, hanem átmeneti otthonról van szó, ahol folyamatos az ellátás, nem könnyű feladat biztosítani a kolléga napi 6 órás munkarendjét, és a téli-nyári szünidőket.

Véleményünk szerint további módosításra vár, hogy a rendelet a nevelőszülői hálózatok számára nem teszi kötelezővé a pszichológiai szolgáltatás biztosítását (pedig a gyakorlat azt mutatja, hogy igen nagy szükség van rá). Ajánlja viszont a gondozó és segédgondozó szakmai személyzetet fenntartását, ugyanakkor sem létszámmegjelölést nem ad sem pedig információt a munkakör tartalmára vonatkozóan.

2.7. Pályázati források áttrendeződése

A pályázati úton elnyerhető források legfőbb ismérve, hogy rendkívül bizonytalan és a folyamatos feladatellátásra nem biztosít anyagi fedezetet. Beruházásra ritkán lehet pályázati kiírást találni, és mindig csak az adott projektre fordítható a megítélt támogatás.

Pályázati támogatásokra a jövőben is szükségünk van, hiszen az ellátások fejlesztésére, bővítésre, beruházásokra, különböző kiegészítő szakmai feladatokra csak egyéb források bevonásával van lehetőségünk. Kérdés, hol lelhetők fel ezek a források? Az EU nem nyújt támogatást törvény által állami vagy önkormányzati hatáskörbe sorolt feladatok megvalósításához. Ha tehát új programokat, új feladatokat vállalunk, van esélyünk EU-s támogatásra. Van-e kapacitásunk újabb feladatokat vállalni csak azért, hogy kiegészítő forrásokhoz jussunk, amit aztán értelemszerűen a megpályázott tevékenységre kell fordítanunk? Előrébb jutottunk-e az eredendően vállalt célkitűzéseinkkel? Az eddigi tapasztalataink alapján a szükségleteket és a problémákat illetően az EU-s támogatási irányelvek egyáltalán nem felelnek meg a magyar viszonyoknak.

Magyarországon egyik legnagyobb feladat a lakhatás biztosítása, ennek a szükségletnek megfelelően bentlakásos intézmények létrehozása, fenntartása. Erre szintén csekély a lehetőség uniós forrásokból, mivel a nap-pali ellátásokat nyújtó intézményeknek van prioritása.

Persze nem arra szeretnék célozni, hogy ezekre nincs szükség. Más kérdés, hogy nem látom a létrehozott intézmények jövőjét, a hosszú távú finanszírozásuk alapját. Képes lesz a hazai civil szervezetek többsége a jövőben profi módon pályázatokat írni, lebonyolítani és elszámolni? Lesz minderre elegendő ereje, kapacitása? Ha megnyert egy pályázatot, meg tudja előlegezni és hosszú távon nélkülözni a feladat megszervezéséhez szükséges összeget?

A hazai források – úgy tűnik - teljes egészében lekötésre kerültek az uniós támogatás lehívásához szükséges önrész biztosításával. 6 éven keresztül

rendszeresen pályázati támogatásokból oldottuk meg a nevelőszülői hálózatunk bővítését, az új jelentkezők kiképzését. 2005-ben már csak saját erőnkre számíthattunk. Nyertünk az NCA-tól 2005. éves működési támogatást. E cikk írásának időpontjában, 2006. február utolsó napjaiban még nem sikerült hozzájutnunk a pénzünkhöz. Ehhez képest 2003-ban megvalósított és elszámolt pályázati programokat akar a támogató újra elszámoltatni.

2. 8. Adományszervezés hazai módra

Mint arra már a bevezetőmben is utaltam, Magyarországon nincs még olyan hagyománya az adományozásnak, hogy arra a szervezetek többsége stabilan tudná alapozni a működését. Kivétel az a néhány közismert szervezet, melyeknek neve ismerősen cseng az 1%-os kampány idején kívül is. Az adomány azonban nem csak pénz, hanem természetbeni juttatások, termékek, ellenérték nélkül végzett szolgáltatások.

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény, valamint a társasági és osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény különbséget tesz a közhasznú és kiemelten közhasznú szervezeteknek nyújtott támogatások között, extra „kedvezménye” van a tartós adományozásnak. A cégek általában szívesen szabadulnak meg leselejtezett, lejárt szavatosságú vagy más okból eladhatatlanná vált raktárkészleteiktől, személyes tapasztalatom szerint azonban legritkább esetben az igénybe vehető adókedvezmények serkentik a cégeket, egyéni vállalkozókat illetve magánszemélyeket az adakozásra.

Az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény módosítása folytán, míg a 2003-ban vásárolt, és gyermekvédelmi feladatok ellátására használt számítógépünk után vissza tudtuk igényelni az áfát, 2006-ban már csak akkor, ha nem magunk használjuk, hanem külföldre adományozzuk.⁴

3. A nevelőszülői hálózatokat érintő normatíva csökkentés

A 2006. évi költségvetési törvény elfogadását viharos tiltakozások, tüntetések előzték meg.

/Akár külön elemzést is megérne, miért nincs elég összefogásra való törekvés, igény, bátorság, miért hiányzik az érdekérvényesítő készsége a gyermekvédelem területén dolgozó civil szervezeteknek?/

A tervezett normatíva-csökkentések kapcsán semmilyen egyéb kompenzációt nem biztosítottak számunkra. Már az is nagy szó, hogy legalább ígéretet kaptunk egy pályázati alapú kompenzációs minisztériumi forrásra. Ha a hosszú távú gondjainkat nem is oldja meg, reméljük, némi időt mindenképpen nyerünk vele.

Bár az elfogadott költségvetés valamivel magasabb összegeket irányozott elő, mint a tervezet, mégis jelentős megszorításokról beszélhetünk.

A normatíva összegének változásai

4 Az áfa törvény 71. §-a alapján méltányossági alapú áfa-visszaigénylésre jogosult az adózó, amennyiben megfelel többek között az alábbi feltételnek: „a) magánszemélyek széles körét érintő szociális, egészségügyi, nevelési, oktatási, kulturális, hitéleti, környezetvédelmi, terület- és településfejlesztési feladatok ellátását szolgálja, és az adó-visszatérítés iránti kérelem benyújtásának évét megelőzően legalább egy évvel korábban ilyen tevékenységet folytató szervezetként nyilvántartásba vették.”

71 § (9) „Az adóhatóság felhatalmazást kap arra, hogy az e törvény rendelkezései alapján le nem vonható, **az a) pontban felsorolt tevékenységek érdekében felmerült kiadásokra** (ide nem értve a személygépkocsit, és az annak üzemeltetéséhez használt üzemanyagot) jutó előzetesen felszámított adó visszatérítését indokolt kérelemre saját hatáskörben, méltányosságból engedélyezze olyan társadalmi szervezet, egyház, az egyház önálló képvisellel rendelkező szervezeti egysége (ide nem értve az egyházi fenntartású közcélú intézményt) és alapítvány részére, mely az alábbi feltételeknek együttesen megfelel:”

Ugyanez a paragrafus 2004.05.01. után:

71 § (9) „Az adóhatóság felhatalmazást kap arra, hogy az e törvény rendelkezései alapján le nem vonható, az alább meghatározott tevékenysége keretében **harmadik ország területére kifuvarozott, kiküldött és ott szétosztott termékek beszerzésére** (ide nem értve a személygépkocsit és az annak üzemeltetéséhez használt üzemanyagot) jutó előzetesen felszámított adó visszatérítését indokolt kérelemre saját hatáskörben, méltányosságból engedélyezze olyan társadalmi szervezet, egyház, az egyház önálló képvisellel rendelkező szervezeti egysége (ide nem értve az egyházi fenntartású közcélú intézményt) és alapítvány részére, amely az alábbi feltételeknek együttesen megfelel:”

3

[RTF bookmark start: pr1284][RTF bookmark end: pr1284]**Nevelőszülői hálózatnevelőszülői tanácsadófelsőfokú szociális alapképzés, pedagógus, pszichológus, vagy mentálhigiénés szakember, gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó oklevéllel rendelkező: védőnő, teológus, hittanár, hittanár**[RTF bookmark start: pr1285][RTF bookmark end: pr1285]**utógondozó, család gondozófelsőfokú szociális alapképzés,**

pedagógus, pszichológus, pszichopedagógus, vagy mentálhigiénés szakember, gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó oklevéllel rendelkező: védőnő, teológus, hittantanár, hittanár[RTF bookmark start: pr1286][RTF bookmark end: pr1286]hivatásos nevelőszülőnevelőszülő (OKJ)[RTF bookmark start: pr1287][RTF bookmark end: pr1287]gondozócsecsemő- és gyermekgondozó (OKJ), gyermek- és ifjúsági felügyelő II. (OKJ), dajka (OKJ)[RTF bookmark start: pr1288][RTF bookmark end: pr1288]segédgondozóalapfokú iskolai végzettség[RTF bookmark start: pr1289][RTF bookmark end: pr1289]növekedésküldi előadófogás, igazgatásszervező, humánszervező, személyügyi szervező[RTF bookmark start: pr1290][RTF bookmark end: pr1290]gyermekvédelmi ügyintézőszociális gyermek- és ifjúságvédelmi ügyintéző (OKJ), szociális asszisztens (OKJ)[RTF bookmark start: pr1291][RTF bookmark end: pr1291]módszertani szaktanácsadófelsőfokú szociális alapvégzettség, pedagógus, pszichológus, vagy mentálhigiénés szakember, gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó oklevéllel rendelkező: védőnő, teológus, hittanár, hittantanár

